

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Automaattinen ratkaisumenettely – tiedonhallintalain muutokset

NEUVOTTELEVA VIRKAMIES ANTTI HELIN
AUTOMAATTISEN RATKAISUMENETTELYN VAATIMUKSET –
MUUTOKSET TIEDONHALLINTALAKIIN -WEBINAARI
21.3.2023

Uuden sääntelyn pääkohdat

Hallintolaki (uusi 8 b luku)

- Hallintoasia voidaan ratkaista automaattisesti, jos se ei edellytä tapauskohtaista harkintaa.
- Ratkaisu on tehtävä ihmisen määrittelemien käsittelysääntöjen perusteella.
- Päätöksen kohteena olevalla luonnollisella henkilöllä oltava mahdollisuus oikaisuvaatimukseen.
- Päätöksen kohdetta informoidaan siitä, että asia on ratkaistu automaattisesti.

Tiedonhallintalaki

(26 § muutos, 13 a § ja uusi 6 a luku)

- Virkavastuun kohdentuminen ja asianmukaisen asiankäsittelyn varmistaminen
- Asiarekisterin metatietoja koskevat päivitykset
- Viranomaisten varautuminen ja tiedottaminen häiriötilanteissa

Digipalvelulaki (uusi 6 a §)

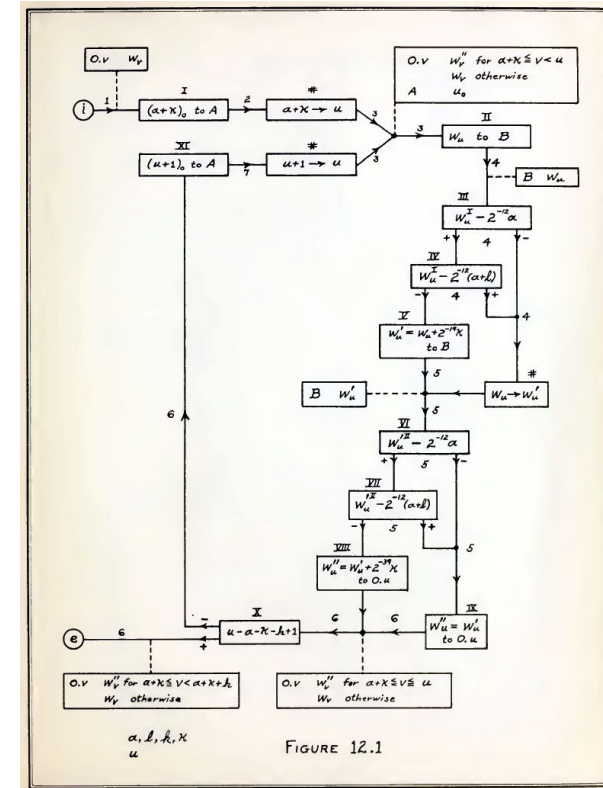
- Hyvän hallinnon toteuttaminen palveluautomaatiossa

Tiedonhallintalain 6 a luvun tarkoitus

- Tiedonhallintalain uusi 6 a luku on hallintolain uuden 8 b luvun kanssa osa kokonaisuutta, jolla varmistetaan automaattisessa ratkaisumenettelyssä
 - hyvän hallinnon toteutuminen
 - virkavastuun kohdentuminen
 - automaattisen ratkaisumenettelyn läpinäkyvyys
 - riittävä kontrolli.
- Sääntelyllä asetetaan viranomaiselle näitä tavoitteita koskevia velvoitteita, jotka koskevat automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja käyttöä.
- *Automaattinen ratkaisumenettely* on tiedonhallintalaissa tarkoitettu toimintaprosessi, jossa asia ratkaistaan automaattisesti niin kuin hallintolain 53 e §:ssä tarkoitetaan.

Käsittelysäännöt

- *Käsittelysäännöt* ovat sääntöjä, jotka on tarkoitettu automaattisen tietojenkäsittelyn ohjaamiseen (TiHL 2 § 16 k).
- Ne ovat siis kuvauksia siitä, miten laista tulevat edellytykset muuttuvat tietojenkäsittelyksi ja miten luonnollisen henkilön osuus korvataan asiankäsittelyssä.
- Käsittelysäännöt on laadittava sovellettavan lain perusteella (HL 53 e §).
- Tietojärjestelmän kehittäminen ja automaattisen ratkaisumenettelyn lainmukaisuus perustuvat käsittelysääntöihin.

Lainmukaisuuden varmistaminen

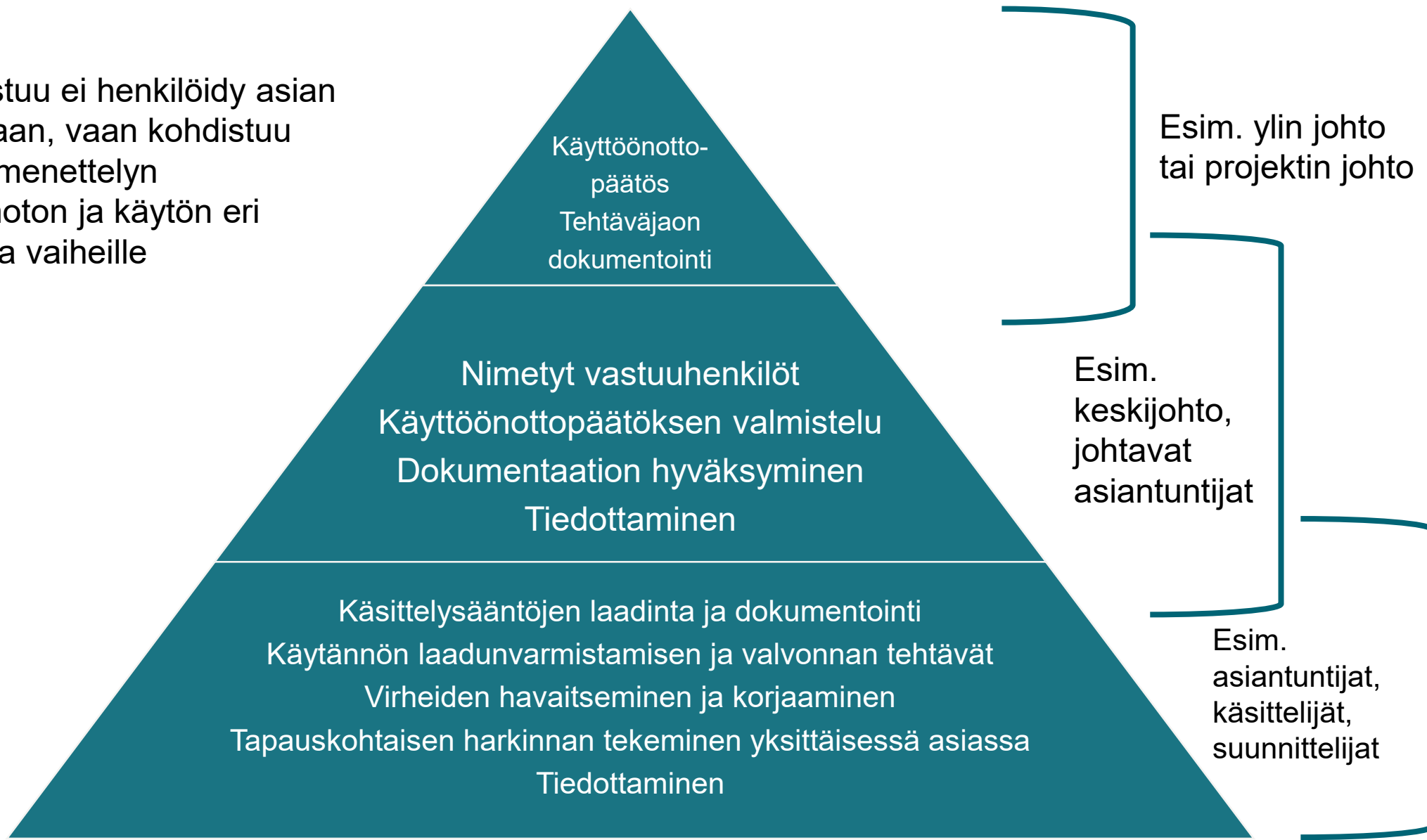
- Käsittelysäännöt tulee dokumentoida niin, että niiden lainmukaisuus voidaan osoittaa (TiHL 28 a §)
- Ennen kuin automaattinen ratkaisumenettely otetaan käyttöön, viranomaisen pitää varmistaa, että ratkaisumenettely on käsittelysäännöistä laaditun dokumentaation mukainen (TiHL 28 b §)
- Automaattisesti tehtävien päätösten laatua ja sisällöllistä virheettömyyttä on valvottava ja seurattava (TiHL 28 c §)
- Perustelut ratkaisumenettelyn käyttöönotolle on esitettävä käyttöönottopäätöksessä (TiHL 28 d §)

Virkavastuun kohdentuminen

- Käsittelysääntöjen lainmukaisuus on tarkastettava ja hyväksyttävä (TiHL 28 a §)
- Yksittäisestä asiasta on voitava osoittaa käytetyt käsittelysäännöt ja luonnollisen henkilön osuus käsittelystä (TiHL 28 a §)
- Viranomaisen on varmistettava ratkaisumenettelyn laatu ja puututtava virheisiin (TiHL 28 b, 28 c ja 28 f §)
- Käyttöönottopäätöksellä viranomainen vahvistaa laista tulevat edellytykset käyttöönotolle ja että käyttöönotolle on riittävä asiakirjapohja (TiHL 28 d §)
- Tiedonhallintalain 6 a luvun eri velvollisuuksista vastaavien tehtäväjako on dokumentoitava (TiHL 28 a §)

Virkavastuu ei henkilöidy asian ratkaisijaan, vaan kohdistuu ratkaisumenettelyn käyttöönoton ja käytön eri tasoille ja vaiheille

Automaattisen ratkaisumenettelyn läpinäkyvyys

- Automaattisen ratkaisumenettelyn käytössä ja käyttöönottamisessa syntyy asiakirjoja, jotka ovat lähtökohtaisesti julkisuuslain 5 §:ssä tarkoitettuja viranomaisen asiakirjoja.
- Käyttöönottopäätös on julkaistava yleisessä tietoverkossa ja viranomaisen on tiedotettava automaattisesta ratkaisemisesta toimialallaan dokumentaatioon ja käyttöönottopäätökseen perustuen (TiHL 28 e §)
- Asianosaiselle on kerrottava, että ratkaisu on tehty automaattisesti (HL 53 g §)
- EU:n yleisessä tietosuojaa-asetuksessa säädetään informoinnista (12–14 art.)

Automaattisen ratkaisumenettelyn kontrollit

- Automaattinen ratkaisumenettely perustuu aina käsittelysääntöihin, jotka viranomaisen on laadittava ennalta ja dokumentoitava (HL 53 e §, TiHL 28 a §)
- Viranomaisen on valvottava ja seurattava automaattista ratkaisumenettelyä sekä hallittava sen riskejä (TiHL 28 b ja 28 c §)
- Viranomaisen on varmistettava käytettävien tietojen laatu (TiHL 28 f §)
- Hyvän hallinnon lakisääteiset vaatimukset on otettava huomioon myös ratkaisumenettelyn lainmukaisuutta arvioitaessa ja kun käyttöönottopäätöstä tehdään

Häiriötilanteisiin varautuminen ja niistä tiedottaminen

- Automaattisten ratkaisumenettelyiden käyttäminen lisää viranomaisten riippuvuutta erilaisista tietoaineistoista ja – järjestelmistä
- Viranomaisen on uuden TiHL 13 a §:n johdosta
 - tiedotettava tietoaineistoihin kohdistuvista häiriöistä niitä hyödyntäville
 - huolehdittava, että tietoaineistojen käsittely, tietojärjestelmien hyödyntäminen ja niihin perustuva toiminta jatkuvat mahdollisimman häiriöttömästi sekä normaaliolojen häiriötilanteissa että poikkeusoloissa.

Siirtymäsäännökset

- Tiedonhallintalain 26 §:n muutokset, 13 a § ja 6 a luku tulevat voimaan 1.5.2023 alkaen, mutta niitä koskee 18 kuukauden siirtymäaika.
- Siirtymäaika koskee sellaisia automaattisia ratkaisumenettelyjä, jotka ovat olleet käytössä ennen lain voimaantuloa.
- Siirtymäsääntelyn tarkoituksena on varmistaa, että myös näiden ratkaisujen osalta oikeusturva ja hyvä hallinto toteutuvat siirtymäajan jälkeen. Jos automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöä halutaan jatkaa siirtymäajan jälkeen, on viranomaisen:
 - tehtävä käyttöönottopäätöstä vastaava päätös
 - varmistettava, että automaattisesta ratkaisumenettelystä on 28 a §:n mukainen dokumentaatio
 - perustettava ja toteutettava asianmukaiset tiedottamisen, laadun valvonnan, virheiden korjaamisen ja tietojen ajantasaisuuden ja virheettömyyden varmistamisen menettelyt ja toimenpiteet (ks. 28 c §, 28 e §, 28 f §).

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos